

Ymamoglunyň ýoly

Category: Kitapcy, Medisina, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ymamoglunyň ýoly YMAMOGLUNYŇ ÝOLY

Ekrem Ymamogly «**Karar**» gazetesinde makala bilen çykyş etdi. Makalada gowy seljermeleri berdi:

“1873-nji ýylyň ykdysady krizisiniň birinji jahan urşuna sebäp bolandygy aýdylýar.

1929-njy ýylyň abyrsyz uly çöküşligi bolsa ikinji jahan urşuna...

Eýse, bu köpçülikleýin ýokanç geçmişde bolup geçenlere meňzeş netijeler döredip bilermi?”

Ymamogly dogry belleýär. Pandemiýa döwrüne diňe saglyk-medisina taýdan baha berilýär, onuň ykdysady-syýasy taraplary barada dil ýarýan ýok!

Global kapitalizmiň iki uly ykdysady krizisi iki jahan urşuna ýol açdy. 2008-nji ýyldan bäri bolýan we aşylyp gidilibermeýän ykdysady krisiz nädip çözgüdine gowuşarka?

Global pandemiýa arkaly bize-ýer ýüzüne nämäni kabul etdirjek bolýarkalar?

15 milliona golaý adamyň wepat bolan birinji jahan urşundan soň uly kapitalistik döwletleriň arasynda güýç deňagramlylygy üýtgedi. Käbir imperiýalaryň soňy geldi. Täze ideologiýalar, režimler orta çykdy...

61 million adamyň wepat bolan ikinji jahan urşundan soň dünýä ikä bölündi. Angliýa bilen Fransiýanyň agalyk edýän öňki imperialistik düzgüniň täze bäsdeşleri orta çykdy: ABŞ we SSSR. Dünýä syýasatynyň we ykdysadyýetiniň ugruny bu iki

ýurduň arasyndaky «Sowuk uruş» kesgitledi.

Ýagdaý şeýle bolýan bolsa...

Käbirleriniň «üçünji jahan urşuna» meňzedýän pandemiýasynyň soňunda adamzada näme garaşýar? Ýa-da şeýle sorasak gowy bolar: ýurtlara nähili ykdysady we syýasy doktrina ýöretdirerlerkä – adamlaryň gersine haýsy agyr ýükler ýüklenerkä?

• ULY NOLLAMA

ABŞ-nyň «**Time**» žurnalynyň soňky sany “**The Great Reset**” (Uly nollama») rubrikasy bilen çykdy. Žurnalyň sahybynda täzedan şekillendirilen ýer şarynyň kartasy bar.

«Time» žurnaly «COVID-19 ýokanjy biziň arzuwlaýan gelejegimiz hakynda pikirlenmek üçin bize çäksiz mümkinçilikleri berdi» diýip, dünýäniň tanymal şahslaryndan makalalary bir ýere jemledi: Gelejek nähili bolarka?

Dawosda geçirilýän meşhur Bütindünýä ykdysady forumunyň düýbünü tutujy başlygy professor **Klaus Martin Şwab** şolaryň biri. Ol şeýle ýazdy:

«COVID-19 baradaky şum habarlar pandemiýadan öňem ýüzbe-ýüz bolan ykdysady, töwerekleýin, sosial we syýasy kynçylyklaryň üstüne urna boldy.

Ýyl geçdigiçe birnäçe adamyň görnetin görüp-synlap durşy ýaly, bu meseleler hasam ýaramazlaşýar, gowulaşmaýar...

Ikinji jahan urşundan soň global ösüşimizi we demokratiýamyzy elýeterli eden syýasy sistema indi jemgyýetçilik çaprazlygyny we ýakymyzlygy artdyrýar. Hemmesi asylly maksatlydy, emma islenilmejek netijeleri boldy...

Geçen 30-50 ýylda neoliberalistik ideologiýa dünýäniň agramly böleginde has köp höküm sürdi. Bu çemeleşme bazaryň iň gowusyny bilýän «iş durmuşynyň işi diňe iş» bolan we hökümetiň bazarlaryň işleýişine açyk kadalaşdyryjy düzgünleri ýola goýmakdan gaça durmagyň gerekdigine ünsi çekýär. Bu dogmatik prinsipleriň ýalňyşdygy subut edildi. Emma, biz hernä olara eýermäge mejbur däl...

Has gujurly kapitalistik sistemanyň oňaly bolup biljekdigine bolan ynanjymy ýitiremok...”

Neoliberalizm krizisini aşmagyň ady-da bar: **“Paýdaş kapitalizm!”**

Hawa, global güýç merkezleri täze dünýä sistemasyny guraýar...

• ON SEKIZ ÝYLYMYZY ÝITIRDIK

Öň birnäçe gezek neoliberalizmiň ýykylşyny we täze paradigma-model gözlenşini ýazypdym.

Şeýle-de şäher häkimi bolup işleýän Ymamogly hem ýetip gelyäni görmegi başaryp, ýörelmeli «ýoly» salgy berdi:

“ – Doly garaşsyzlygymyzy gaýtadan berkarar etmeli...

– Senagatdan tehnologiýa, ekerançylykdan kosmos maksatnamalaryna çenli bütin dünýä bilen utgaşykly millilikden, garyp-gasaryny ezdirmeýän solidarist-halkçy taglymyny täzeden dikeltmekden, gury sözde däl-de, iş ýüzündäki halk häkimiýetinden söz açýaryn.

– Işçisini, daýhanyny, işgärini, pensionerini azgyn bazara gurban etmeýän, günübirin we yzygideroi biri-birine çapraz gelyän boş «hekemlik» satýan daşary syýasatyň ýerine Atatürküň edişi ýaly çuňňur paýhasly diplomatik manýowlary edip, hakyny hiç kime iýdirmeyän Türkiýäni berkarar etmelidiris...

– Täze «Aýdyňlanma döwrüniň» ruhy bilen ýola çykmary... Başga çykalgamyz ýok. Elmydama bilelikde üstün çykarys we şuňa ynanyň: hemme zat ajap bolar...»

Görüşüňiz ýaly:

JHP öňümizdäki döwür Atatürke hasam mäkäm ýapyşjaga meňzeýär. Munuň uçgunyny Kylyçdaroglynyň birinji yüz ýaşyna giren respublikamyzyň ikinji yüzýyllygy barada sözlän **«Ikinji yüzýyllyga çagyryş beýannamasy»** (“2. Yüzyıla Çağrı Beyannamesi”) nutugynda görüpdik.

Başga bir ýandan: ykdysady krizisiň astyndan çykyp bilmän urunýan häkimiýet bolsa ABŞ-nyň «Time» žurnalynyň sahabyndaky ýazgy barada kelle döwmegiň deregne, Fransiýanyň **«Charlie Hebdo»** žurnalynyň redaksiýasy bilen sene-mene edip wagtyny ýitirýär! Kime diýýän: on sekiz ýylymyzy şeýdip ýitirmedikmi?

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 30.10.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMİLİYEW. Publisistika